

Ludmila Čiževská: My, volyňští Češi – obnova identity

Nejefektivnější formou etnické identifikace je identifikace zahrnující kolektivní morální principy a hodnoty vytvořené v kolektivech a založené na společných aktivitách. To je potvrzováno výsledky dotazování u 62 členů spolku.

To, nakolik si lidé uvědomují svou etnickou identitu, do velké míry závisí na tom, zda žijí v polyetnickém či monoetnickém prostředí. Situace mezietnického soužití dává více možností k poznání odlišností své etnické skupiny od jiných, přispívá k rozvoji mezietnického porozumění a formování komunikačních návyků.

Češi a Ukrajinci před 150 lety: etnická identita se projevovala silněji v důsledku různého stupně kulturního a hospodářského vývoje těchto dvou národů: odlišná kultura obdělávání půdy, budování pivovarů a cihelen, každá česká kolonie měla orchestr a divadlo.

Češi a Ukrajinci ve 21. století: současná generace Čechů projevuje plurální etnickou identitu, což jí umožňuje využít zkušenost jedné skupiny k adaptaci v jiné, osvojit si bohatství ještě jedné kultury, aniž by tím snižovala hodnoty vlastní kultury.

Takoví lidé bývají označováni za prostředníky nebo mosty mezi kulturami.

Dovolte mi také představit práci Václava Dlouhého při Českém centru pro vzdělání a kulturu, jež bylo zřízeno při Žytomyrské státní technologické univerzitě. Toto centrum zajišťuje výměnu studentů a vyučujících mezi dvěma státy. Jeho kancelář je vyzdobena českou symbolikou a portréty významných českých osobností.

V souvislosti s tím chci vyzvat české sdělovací prostředky s žádostí, aby překonali stereotyp, že volyňští Češi jsou babičky se šátky na hlavě v zapadlých vesnicích. Bohužel, převážná většina publikací o volyňských Čechích je ilustrována buď fotografiemi členů našeho spolku ve folklorních souborech nebo fotografiemi žen starší generace na venkově. A nikdy se nezmiňují o současné české inteligenci.

O jistých stereotypch v identifikaci volyňských Čechů svědčí i výsledky dotazníkového průzkumu provedeného v České republice a na Ukrajině. Podle nich si 13 % respondentů v České republice asociuje Volyň s Ruskem. Téměř 20 % respondentů z obou zemí se domnívá, že volyňští Češi přišli na Ukrajinu po druhé světové válce. Výrazně se liší ukazatele týkající se vysvětlování tématu volyňských Čechů v médiích. Myslím si, že pozitivní výsledek Žytomyrské oblasti lze vysvětlit aktivním působením při propagaci aktivit spolku.

Etnickou identitu si dítě zřetelněji uvědomuje a vědomí rozdílu mezi etnickými skupinami se u něj dříve formuje, pokud žije v polyetnickém prostředí.

Ve věku 4-7 let dítě získává první – útržkovité a nesystematické – informace o své etnické identitě, což potvrzují aktivity dětského souboru našeho spolku, který nese název Beruška.

Ve věku 8-9 let se dítě již zřetelně identifikuje s etnickou skupinou, vytyčuje si základy pro vlastní identifikaci – národnost rodičů, bydliště, mateřský jazyk.

Ve věku 10-11 let se etnická identita formuje v plné šíři jako svébytnost národa, dítě se seznamuje s unikátními dějinami a specifickými tradicemi lidové kultury.

Ke stmelení dětských kolektivů v souborech přispívá příměstský tábor s výukou češtiny, náklady na jehož konání byly letos pokryty z peněžního daru.

To, že si volyňští Češi uvědomují a přijímají svou přináležitost k etnické skupině, se pozitivně odráží i na sňatcích mezi etnickými Čechy.

Znaky etnické identifikace:

- český jazyk
- historická paměť
- kontakty a informace o vlasti
- tradice a umění

Jazyk je symbol jednoty. Chci poukázat na to, že výuka jazyka se výrazně zlepšila po příjezdu učitelky z Domu zahraničních služeb. Pomoc budeme potřebovat i v následujících letech.

Historická paměť. Je to hlavní, co má uchovat a rozvinout v nové etapě života uvědomělý národ, aby si zachoval svou identitu. Je obtížné zajistit to vlastními silami, bez pomoci České republiky.

Činnost Žytomyrského spolku volyňských Čechů zaměřená na historii:

- hledání hlubokých historických kořenů svého etnika
- pátrání po historii vlastního rodu

Musím poznamenat, že zájem o studium historie vlastního rodu v archivech je velký.

Konaly se konference, jejichž materiály byly použity k vydání sborníků, byla odhalena pamětní deska jednoty Sokol, jejíž členové byli obětí represí v Sovětském svazu. Členové spolku zapůjčili své rodinné památky na výstavu Češi na Volyni u příležitosti 25. výročí existence spolku. Byl zajištěn úklid městského českého hřbitova. Z iniciativy spolku došlo také k přejmenování ulic v Žytomyru. Namísto názvů připomínajících komunistický režim nyní některé ulice připomínají svými názvy působení Čechů na Volyni (ulice Kosiora byla přejmenována na ulici Česká Krošňa podle názvu někdejší vsi, v níž žili Češi, ulice 5 Ščorsa na ulici Evžena Rychlíka apod.)

Chtěla bych iniciovat konání mezinárodní krajanské online konference. My s tím máme zkušenost. Pro krajany je to velmi inspirativní a motivuje je to k další práci.

Kontakty a informace o vlasti. V tomto směru nám pomáhají informace z rádia Praha, které pravidelně umísťujeme na stránkách spolku, návštěvy delegací (kolem 10 za rok). Potěšilo nás, když jsme letos obdrželi pozvání od Svazu vojenských veteránů na oslavy 8. května. Rádi se necháme pozvat na různé akce.

Etnická identita v situaci sociální nestability: problematičnost získání finančního příspěvku na činnost spolku, změna formátů oslav státních svátků - zmenšují se

možnosti prezentace činnosti folklorních souborů. Spolek je vnímán jako instituce, která poskytuje pomoc různým skupinám obyvatel. Česká republika musí dát jasný signál, že jsme pro vás důležití, cenní. Je potřebná jasná strategie, kdo co má dělat.

V případě příznivých sociálně-historických podmínek je pozitivní etnická identita doprovázena pocity hrdosti, důstojnosti, optimismu, jistoty, spokojenosti, vlastenectví.

chizhev@ztu.edu.ua